

GEWONE ZITTING 2023-2024

3 OKTOBER 2023

**BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT**

BEGROTINGSWIJZIGING NR. 2 - 2022

van de Franstalige Instelling belast met het
beheer van de materiële en financiële belangen
van de erkende niet-confessionele
levensbeschouwelijke gemeenschap en centra
voor morele dienstverlening van het
administratief arrondissement Brussel-
Hoofdstad

BEGROTINGSWIJZIGING NR. 3 - 2022

van de Franstalige Instelling belast met het
beheer van de materiële en financiële belangen
van de erkende niet-confessionele
levensbeschouwelijke gemeenschap en centra
voor morele dienstverlening van het
administratief arrondissement Brussel-
Hoofdstad

BEGROTINGSWIJZIGING NR. 1 - 2023

van de Franstalige Instelling belast met het
beheer van de materiële en financiële belangen
van de erkende niet-confessionele
levensbeschouwelijke gemeenschap en centra
voor morele dienstverlening van het
administratief arrondissement Brussel-
Hoofdstad

BEGROTING - 2024

van de Franstalige Instelling belast met het
beheer van de materiële en financiële belangen
van de erkende niet-confessionele
levensbeschouwelijke gemeenschap en centra
voor morele dienstverlening van het
administratief arrondissement Brussel-
Hoofdstad

SESSION ORDINAIRE 2023-2024

3 OCTOBRE 2023

**PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

MODIFICATION BUDGÉTAIRE N° 2 - 2022

de l'Établissement francophone chargé de la
gestion des intérêts matériels et financiers de la
communauté philosophique non confessionnelle
et des services d'assistance morale reconnus de
l'arrondissement administratif de Bruxelles-
Capitale

MODIFICATION BUDGÉTAIRE N° 3 - 2022

de l'Établissement francophone chargé de la
gestion des intérêts matériels et financiers de la
communauté philosophique non confessionnelle
et des services d'assistance morale reconnus de
l'arrondissement administratif de Bruxelles-
Capitale

MODIFICATION BUDGÉTAIRE N° 1 - 2023

de l'Établissement francophone chargé de la
gestion des intérêts matériels et financiers de la
communauté philosophique non confessionnelle
et des services d'assistance morale reconnus de
l'arrondissement administratif de Bruxelles-
Capitale

BUDGET - 2024

de l'Établissement francophone chargé de la
gestion des intérêts matériels et financiers de la
communauté philosophique non confessionnelle
et des services d'assistance morale reconnus de
l'arrondissement administratif de Bruxelles-
Capitale

ADVIES

**uit te brengen door het Brussels
Hoofdstedelijk Parlement**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor de Binnenlandse Zaken

door de heer Ahmed MOUHSSIN (FR)

AVIS

**à émettre par le Parlement de la Région de
Bruxelles-Capitale**

RAPPORT

fait au nom de la commission
des Affaires intérieures

par M. Ahmed MOUHSSIN (FR)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen:

Vaste leden: De heer Jamal Ikazban, mevrouw Aurélie Czekalski, mevrouw Dominique Dufourmy, de heren Ahmed Mouhssin, Hicham Talhi, Francis Dagrin, Christophe Magdalijs, mevrouw Els Rochette, de heren Mathias Vanden Borre, Guy Vanhengel.

Plaatsvervangers: mevrouw Leila Agic, de heren Petya Obolensky, Emmanuel De Bock.

Andere leden: Mevrouw Clémentine Barzin, de heer Ibrahim Dönmez.

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : M. Jamal Ikazban, Mme Aurélie Czekalski, Mme Dominique Dufourmy, MM. Ahmed Mouhssin, Hicham Talhi, Francis Dagrin, Christophe Magdalijs, Mme Els Rochette, MM. Mathias Vanden Borre, Guy Vanhengel.

Membres suppléants : Mme Leila Agic, MM. Petya Obolensky, Emmanuel De Bock.

Autres membres : Mme Clémentine Barzin, M. Ibrahim Dönmez.

I. Inleidende uiteenzetting van minister-president Rudi Vervoort

Minister-president Rudi Vervoort hield voor de commissieleden de volgende uiteenzetting:

“ In toepassing van artikel 33 van de wet van 21 juni 2002 betreffende de Centrale Raad der niet confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen van België, de afgevaardigden en de instellingen belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen dien ik het advies in te winnen van het Brussels Parlement met betrekking tot de begroting (of de begrotingswijzigingen) van de Brusselse instellingen voor morele dienstverlening en de begroting en advies naar de Centrale Vrijzinnige Raad te sturen.

Mijn diensten maken de begroting, met de adviezen van het Brussels Parlement en de Centrale Vrijzinnige Raad over aan de Minister van Justitie, die de begroting goedkeurt.

We gaan hierin op begrotingswijzigingen nr. 2 en nr. 3 voor het begrotingsjaar 2022, de begrotingswijziging nr. 1 voor het begrotingsjaar 2023 en de begroting van het dienstjaar 2024.

Begrotingswijziging nr. 2 voor het dienstjaar 2022

Deze begrotingswijziging voorziet in het gebruik van het gewoon reservefonds voor een bedrag van 65.653,39 euro om de vastlegging te kunnen betalen van de aansluitings-werken van een hoogspanningscabine op het Sibelga-net voor het “Variétés”-gebouw.

Dit bedrag is ingeschreven in de ontvangsten (reserves) en de uitgaven (toevoegingen en overboekingen) van de gewone dienst en in de ontvangsten (reserves en overboekingen) en de uitgaven (verwerving en behoud van gebouwen) van de buitengewone dienst.

De andere bedragen blijven ongewijzigd. De gewone begroting 2022 levert dus een batig saldo op van 400.010 euro.

Begrotingswijziging nr. 3 voor het dienstjaar 2022

Begrotingswijziging nr. 3 voor het dienstjaar 2022 omvat geen wijzigingen in de ontvangsten, het bedrag van de gewestelijke tegemoetkoming blijft vastgelegd op 2.191.995 euro.

Het totaal van de uitgaven blijft ongewijzigd op 2.958.303 euro, hetzelfde bedrag als dat van de laatste begrotingswijziging. De begrotingswijziging heeft enkel betrekking op interne veranderingen.

Er werden overboekingen tussen afdelingen uitgevoerd om zich zo goed mogelijk aan te passen aan de conjunctuur van het najaar 2022 door aan het einde van het boekjaar budgettaire voorzorgsmaatregelen in te voeren met betrekking tot de instelling.

I. Exposé introductif du Ministre-Président Rudi Vervoort

Le ministre-président Rudi Vervoort a tenu devant les commissaires l'exposé suivant:

« En application de l'article 33 de la loi du 21 juin 2002 relative au Conseil central des Communautés philosophiques non confessionnelles de Belgique, aux délégués et aux établissements chargés de la gestion des intérêts matériels et financiers des communautés philosophiques non confessionnelles reconnues, je dois prendre l'avis du Parlement bruxellois relatif au budget (ou les modifications budgétaires) des établissements bruxellois d'assistance morale et transmettre le budget et l'avis au Conseil central laïque.

Mes services transmettent le budget, avec les avis du Parlement bruxellois et du Conseil Central Laïque au ministre de la Justice, qui approuve le budget.

Nous aborderons ici les modifications budgétaires N° 2 et 3 de l'exercice 2022 ; la modification budgétaire N° 1 de l'exercice 2023 et le Budget de l'exercice 2024.

Modification budgétaire N° 2 de l'exercice 2022

Cette modification budgétaire arrête l'utilisation du fonds de réserve ordinaire à concurrence d'un prélèvement de 65.653,39 € pour faire face à l'engagement des travaux de raccordement d'une cabine haute tension au réseau Sibelga du bâtiment « Variétés ».

Ce montant est ainsi inscrit en recettes (réserves) et en dépenses (dotations et transferts) du service ordinaire et en recettes (réserves et transferts) et dépenses (Acquisition et maintenance des constructions) du service extraordinaire.

Les autres montants sont inchangés. Le budget ordinaire 2022 dégage donc un boni de 400.010 €.

Modification Budgétaire N° 3 de l'exercice 2022

La modification N° 3 de l'exercice 2022 ne présente pas de variations des recettes, le montant de l'intervention régionale reste fixé à 2.191.995 €.

Le total des dépenses reste fixé à 2.958.303 €, montant identique à celui de la dernière modification budgétaire. Seules des variations internes font l'objet de modifications.

Les transferts entre sections y ont été opérés afin de s'ajuster au mieux à la conjoncture de l'automne 2022 en adoptant des mesures de précaution de conduite budgétaire relative à l'Etablissement en fin d'exercice comptable

Zo zijn er kredietverhogingen gepland voor Inrichtingskosten: 65.000 euro meer dan gepland bij de laatste wijziging om te kunnen voorzien in een reserve in afwachting van het onderzoeken van de vrijstelling van de onroerende voorheffing en om zich aan te passen aan de energiekosten; voor Beheers- en administratiekosten: 222.000 euro meer dan de 584.550 euro die voorzien was in de oorspronkelijke begroting als raming voor de stijging van de kosten voor erelonen, architecten en consultants als gevolg van de indexeringen; er is ook 10.000 euro extra gepland voor Kosten met betrekking tot activiteiten alsook 3.000 euro extra voor Overige Financiële lasten om het hoofd te bieden aan de fluctuerende rentevoeten.

Compenserende verlagingen zijn er voor Personeelskosten (-10.000 euro), Leningen (132.000 euro) en Financiële kosten van leningen (-158.000 euro).

Bijgevolg behoudt het gewone begrotingssaldo een overschot van 400.010 euro.

De buitengewone dienst blijft ongewijzigd met betrekking tot begrotingswijziging nr. 2 en is in evenwicht.

Begrotingswijziging nr. 1 van het dienstjaar 2023

Begrotingswijziging nr. 1 van het dienstjaar 2023 bestaat uit een overdracht van het overschot 2022 naar het boekjaar 2023 voor een bijkomend bedrag van 355.814 euro waardoor het totale bedrag van deze overdracht op 755.825 euro komt na afsluiting van de rekening 2022.

Deze overdracht zorgt ervoor dat de instelling haar budgettaire capaciteit aanpast in het kader van de renovatie van het Variétés-gebouw als belangrijk gevolg van de algemene stijging van de prijzen van de bouwmaterialen en -markt.

Een verhoging van 355.814,46 euro vond dus plaats voor artikel "Honoraria in het kader van de administratie" om de geregistreerde prijsstijgingen en de financiële vastleggingen op het gebied van erelonen voor architecten te kunnen dragen.

Zoals in de loop van elk begrotingsjaar komt het uiteindelijke bedrag van de uitgaven tot op één cent nauwkeurig overeen met het bedrag van het overschot van het vorige boekjaar en de overdracht van het overschot kan dus geen invloed hebben op het bedrag van de gewestelijke tegemoetkoming. Deze neutrale verrichting heeft dus geen invloed op het eindsaldo.

Begroting van het dienstjaar 2024

De begroting van het dienstjaar 2024 van de instelling is in evenwicht. Ze vertoont een bedrag van 3.013.450 euro aan ontvangsten en aan uitgaven, wat een vermindering betekent met 293.964 euro tegenover de laatste begrotingswijziging. Vergeleken met de rekening 2022 verminderen de ontvangsten met 460.581 euro terwijl de uitgaven stijgen met 295.284 euro.

Des augmentations de crédits sont ainsi prévues en Frais des installations à raison de 65.000 € de plus que prévu lors de la dernière modification et ce afin de prévoir une réserve dans l'attente de l'examen de l'exonération du précompte immobilier ainsi que pour s'adapter aux coûts de l'énergie ; en Frais de gestion et d'administration à raison de 222.000 € de plus que les 584.550 € prévus lors du budget initial en prévisions de l'augmentation des coûts d'honoraires , architecte et consultants suite aux indexations ; 10.000 € de plus sont également prévus en Frais spécifiques des activités ainsi que 3.000 € supplémentaires en Charges financières pour faire face aux fluctuations des taux d'intérêts.

Les diminutions compensatoires le sont en Frais du personnel (-10.000 €), en Emprunts (-132.000 €) et en Charges financières des emprunts (-158.000 €).

Par conséquent, le solde budgétaire ordinaire reste en boni de 400.010 €.

Le service extraordinaire reste inchangé par rapport à la modification budgétaire N° 2 et est à l'équilibre.

Modification budgétaire N° 1 de l'exercice 2023

La modification budgétaire N° 1 de l'exercice 2023 consiste en un report du boni 2022 à l'exercice comptable 2023 pour un montant de 355.814 € supplémentaire portant ainsi le montant total de ce report à 755.825 € suite à l'arrêt du compte 2022.

Ce report doit permettre à l'Etablissement d'ajuster sa capacité budgétaire dans le cadre de la rénovation du Variétés en conséquence de l'augmentation significative généralisée des prix des matériaux et du marché de la construction.

Une majoration de 355.815 € marque donc l'article « honoraires liés à l'administration » pour assumer la hausse des prix enregistrés et les engagements financiers en matière d'honoraires des architectes.

Comme au cours de chaque exercice, le montant final des dépenses correspond au centimes près au montant du boni engendré au cours de l'exercice précédent et le report du boni ne peut donc concourir à influencer le montant de l'intervention régionale. Cette opération neutre n'affecte donc pas le solde final

Budget de l'exercice 2024

Le budget de l'exercice 2024 de l'Etablissement est à l'équilibre. Il affiche un montant de 3.013.450 € en recettes comme en dépenses, ce qui représente une diminution de 293.964 € par rapport à la dernière modification budgétaire. Par rapport au compte 2022, les recettes diminuent de 460.581 € tandis que les dépenses augmentent de 295.284 €.

Wat de ontvangsten betreft is de daling vergeleken met de rekening 2022 (-460.581 euro) voornamelijk te wijten aan het opsorpen van de overschotten van vroegere dienstjaren door het bedrag van de terugbetalingen van leningen van de begroting 2023 en de stijging van de beheers- en administratiekosten bij de begrotingswijziging 2023, wat zorgt voor een vermindering van 1.203.328 euro op de overdrachten van vorige begrotingsjaren, vastgesteld bij het afsluiten van de rekening 2022.

De vergelijking met de rekening 2022 wordt eveneens gekenmerkt door de voorheffing van 65.653 euro op de begroting 2022 die niet werd verlengd.

Een stijging met 15.946 euro kenmerkt de terugvordering van kosten, terwijl de financiële opbrengsten stijgen met 6.000 euro tegenover de rekening 2022.

Bijgevolg stijgt de gewestelijke subsidie met 786.455 euro tot een totaal van 2.978.450 euro of 98,8% van de ontvangsten, omdat er geen overdracht is van de vorige dienstjaren. Die werden immers volledig opgeslorpt door een herschikking van de uitgaven van het begrotingsjaar 2023, waarvan het bedrag exact overeenstemt met het bedrag van het vrijgemaakte overschot, wat resulteert in een verhoging van de gewestelijke tegemoetkoming.

De dalingen van de uitgaven zijn te vinden bij de beheers- en administratiekosten (-347.018 euro) die op de rekening 2022 sterk gestegen waren door de erelonen van de architecten. Die worden voortaan geraamd op 370.000 euro in plaats van 696.846 euro. De lasten bedragen bijgevolg 455.450 euro in plaats van het op de rekening geregistreerd bedrag van 802.468 euro.

Het bedrag van de vorige dienstjaren is naar nul herleid, een daling met 105.029 euro; de 65.653 euro aan dotaties en overdrachten van de rekening 2022 om het hoofd te bieden aan de vastlegging van de aansluitingswerken van een nieuwe hoogspanningscabine op het Sibelganetwerk voor het Variétés-gebouw werden uiteraard niet verlengd voor de begroting 2024.

Met een bedrag van 2.500 euro zijn de overige financiële lasten gedaald met 4.820 euro tegenover de rekening 2022.

De inrichtingskosten blijven stabiel (382.500, of -2.610 euro minder)

De stijgingen kunnen worden opgenomen in de Terugbetalingen van leningen, die met een bedrag van 510.000 euro stijgen met 443.713 euro in Financiële kosten van leningen aangezien de intresten op de leningen overeenkomstig stijgen met 324.845 euro tot 331.100 euro.

En ce qui concerne les recettes, la diminution par rapport au compte 2022 (-460.581 €) est essentiellement due à l'absorption des bonis des exercices antérieurs par le montant des remboursements des emprunts du budget 2023 et la hausse des frais de gestion et d'administration intervenue à la modification budgétaire 2023, entraînant une diminution de - 1.203.328 € des reports d'exercices antérieurs constatés à la clôture du compte 2022.

La comparaison avec le compte 2022 est également marquée par le prélèvement de 65.653 € effectué au budget 2022 et non renouvelé.

Une hausse de 15.946 € caractérise la récupération des charges. Les produits financiers augmentent eux de 6.000 € par rapport au compte 2022.

En conséquence, le subside régional augmente de 786.455 € pour atteindre 2.978.450 €, soit 98,8 % des recettes, faute de report d'exercices antérieurs. Ceux-ci ont en effet été absorbés intégralement par un réajustement des dépenses de l'exercice 2023, dont le montant correspond exactement au montant du boni dégagé, entraînant une hausse de l'intervention régionale.

En ce qui concerne les dépenses, les diminutions sont à mettre au chapitre des frais de gestion et d'administration (-347.018 €) qui avaient subi une forte hausse au compte 2022 et au budget 2023, en raison des frais d'honoraires d'architectes évoqués. Ceux-ci sont désormais estimés à 370.000 € tandis qu'ils étaient de 696.846 €. La charge atteint en conséquence 455.450 € au lieu des 802.468 € enregistrés au compte.

Le montant des exercices antérieurs est à zéro, en baisse de -105.029 € ; les 65.653 € des dotations et transferts du compte 2022 pour faire face à l'engagement des travaux de raccordement d'une cabine haute tension au réseau Sibelga du bâtiment « Variétés », ne sont évidemment pas réinscrits pour le budget 2024.

Avec un montant de 2.500 €, les charges financières sont en diminution de 4.820 € par rapport au compte 2022.

Les frais d'installation restent stables (382.500 €, soit -2.610 €).

Les hausses sont à répertorier principalement en remboursements des emprunts, qui avec un montant de 510.000 € sont en hausse de 443.713 € et en charge financières des emprunts puisque les intérêts afférents aux emprunts augmentent en conséquence de 324.845 € pour atteindre la somme de 331.100 €.

Deze belangrijke verhoging is te wijten aan de aanzienlijke verhoging van de intrestvoeten gekoppeld aan het investeringskrediet “Renovatie Variétés” en aan het begin van de terugbetalingen die voorzien zijn in het kader van het project. Dat heeft het voorwerp uitgemaakt van een herziening van de geherdefinieerde planning naar aanleiding van de overschatting van de bouwkosten die de inschrijvers hebben voorgesteld bij de openbare aanbestedingsprocedure. Omdat die openbare aanbesteding wegens besparingen niet kon worden toegewezen, was er extra tijd nodig om een nieuwe openbare aanbesteding uit te schrijven.

De specifieke kosten voor activiteiten zijn met 27.890 euro gestegen tot een bedrag van 1.112.400 euro.

De personeelskosten bedragen 219.500 euro, een stijging met 23.878 euro tegenover de rekening 2022.

Toch zijn ze gedaald tegenover de begroting 2023 want de indienstneming van een halftijds personeelslid voor de opvolging van het Variétés-dossier werd uitgesteld omdat het project is uitgesteld.

Voor de ontvangsten en uitgaven in verband met de buitengewone opdracht van de instelling wordt het bedrag van 13.000.000 euro voor het renovatieproject Variétés opnieuw opgenomen. De financiële gevolgen van deze investering zijn vermeld in de rubrieken 250 en 260 van de gewone begroting.

Voorstel van advies

Gelet op artikel 34 van de wet van 21 juni 2002, waarin gesteld wordt dat de minister van Justitie de begroting goedkeurt en behoudens materiële vergissing, de artikelen betreffende de uitgaven houdende de organisatie en de werking van de niet-confessionele morele dienstverlening niet kan wijzigen, stelt de Regering voor aan het Brussels Parlement om:

- 1) een gunstig advies uit te brengen over begrotingswijziging nr. 2 van het dienstjaar 2022 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en morele dienstverlening in het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad;
- 2) een gunstig advies uit te brengen over begrotingswijziging nr. 3 van het dienstjaar 2022 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en morele dienstverlening in het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad;
- 3) een gunstig advies uit te brengen over begrotingswijziging nr. 1 van het dienstjaar 2023 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en morele dienstverlening in het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad;

Cette hausse importante est due à l'augmentation significative des taux d'intérêts liés au crédit d'investissement « rénovation Variétés », et au début des remboursements prévus dans le cadre du projet. Celui-ci a fait l'objet d'une révision de planification redéfinie suite à la surestimation des coûts de construction proposée par les soumissionnaires à l'issue de la procédure de marché public. Ce dernier n'ayant pas pu être attribué pour ces raisons économiques, un délai supplémentaire utile à la relance d'une nouvelle procédure de marché public a dû être pris.

Les frais spécifiques des activités sont quant à eux en hausse de 27.980 € et atteignent 1.112.400 €.

Les frais de personnel sont de 219.500 € et en augmentation de 23.878 € par rapport au compte 2022.

Ils sont toutefois en diminution par rapport au budget 2023 car l'engagement d'un mi-temps pour le suivi du dossier Variétés a été postposé suite au report du projet.

Pour les recettes et dépenses liées à l'exercice de la mission extraordinaire de l'Établissement, le montant de 13.000.000 € relatif au projet de rénovation Variétés est à nouveau intégré, les implications financières de cet investissement sont reprises dans les sections 250 et 260 du budget ordinaire.

Proposition d'avis

Vu l'article 34 de la loi du 21 juin 2002, qui prévoit que le budget est soumis à l'approbation du ministre de la Justice qui ne peut modifier, sauf erreur matérielle, les articles concernant des dépenses relatives à l'organisation et l'exercice de l'assistance morale non confessionnelle, le Gouvernement propose au Parlement bruxellois :

- 1) d'émettre un avis favorable sur la modification n° 2 du budget de l'exercice 2022 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale;
- 2) d'émettre un avis favorable sur la modification n° 3 du budget de l'exercice 2022 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale;
- 3) d'émettre un avis favorable sur la modification n° 1 du budget de l'exercice 2023 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale;

- 4) een gunstig advies uit te brengen over de begroting van het dienstjaar 2024 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en morele dienstverlening in het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad.”.

II. Algemene bespreking

Mevrouw Aurélie Czekalski brengt in herinnering dat het Brussels Gewest krachtens de Bijzondere Wet tot hervorming der instellingen jaarlijks advies moet uitbrengen over de begrotingen van de vrijzinnige instellingen die door de minister van Justitie worden meegedeeld. In die begroting is een gewestelijke bijdrage opgenomen waartoe het Brussels Gewest zo goed als verplicht is. Haar fractie zal dan ook voor het positieve advies stemmen.

De heer Ahmed Mouhssin stelt vast dat de begroting van de vrijzinnige instellingen elk jaar in het parlement besproken wordt. De bespreking in de commissie voor de Financiën en de Algemene Zaken is al afgerond. Aangezien de begroting van de erediensten wordt besproken in de commissie voor de Binnenlandse Zaken, werd beslist om er voortaan eveneens de begroting te bespreken van de instellingen belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen.

Hij stelt vast dat het Variétés-gebouw een belangrijk onderdeel vormt van de begroting. Ook al staat hij achter het project zoals het in het verleden werd vastgelegd, toch vraagt hij zich af of het, rekening houdend met de ordonnantie inzake de erediensten uit 2021, niet leidt tot een ongelijke behandeling tussen vrijzinnigheid, boeddhisme en georganiseerde vrijzinnigheid enerzijds, en de erediensten anderzijds.

Bovendien wil hij in herinnering brengen welke opdrachten door het gewest worden gefinancierd. Volgens hem bestaat er geen twijfel over dat de afgevaardigden die volgens een niet-confessionele levensbeschouwing morele bijstand verlenen, het nodige ter beschikking moeten krijgen om hun opdracht te kunnen vervullen en dat het gewest de organisatie en ontwikkeling moet mogelijk maken van Brusselse vrijzinnige initiatieven in het kader van niet-confessionele morele bijstand. Hij vraagt zich echter af of het gewest wel een opdracht zoals de concrete uitwerking van het principe van scheiding van Kerk en Staat moet financieren.

Toen in 2018 werd besloten om het Variétés-theater te financieren, werd het totale budget geschat op 13 miljoen euro. Dat bedrag is ook opgenomen in het voorstel dat vandaag voorligt. Destijds werd afgesproken dat het gewest 9 miljoen euro zou bijdragen, de Centrale Vrijzinnige Raad 1 miljoen euro en de stad Brussel 3 miljoen euro. Is de financiële bijdrage van Brussel-Stad opgenomen in het bedrag van 13 miljoen euro dat in de begroting staat vermeld? Of heeft de stad Brussel zich uit het project teruggetrokken?

- 4) d'émettre un avis favorable sur le budget de l'exercice 2024 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale. ».

II. Discussion générale

Mme Aurélie Czekalski rappelle que c'est en vertu de la loi spéciale sur les réformes institutionnelles que la Région bruxelloise est appelée à donner, chaque année, un avis concernant les budgets des établissements d'assistance laïque qui sont transmis par le ministre de la Justice. Ce budget comprend une intervention régionale dont la Région bruxelloise doit s'acquitter de manière quasi obligatoire. Dès lors, son groupe votera en faveur de l'avis positif.

M. Ahmed Mouhssin constate que ce budget est débattu chaque année au Parlement. Le débat avait précédemment lieu en commission des Finances et des Affaires générales. Toutefois, dès lors que les budgets des cultes sont débattus au sein de la commission des Affaires intérieures, il a été décidé d'y traiter dorénavant aussi les budgets des établissements chargés de la gestion des intérêts matériels et financiers des communautés philosophiques non confessionnelles.

Dans le cadre du budget en discussion, il constate que le bâtiment « Variétés » est un élément important de celui-ci. S'il soutient le projet ayant été décidé dans le passé, il se demande si, tenant compte de l'ordonnance de 2021 sur les cultes, il n'y a pas une différence de traitement entre la laïcité, bouddhisme et laïcité organisée, et les cultes. En effet, il lui semble exclu que si demain l'église catholique ou orthodoxe, par exemple, propose d'acheter un théâtre, la Région finance totalement l'achat et la rénovation de celui-ci.

En outre, il lui semble important que soit rappelé quelles missions sont financées par la Région. Il estime qu'il n'y a aucun doute concernant le fait de fournir aux délégués qui offrent une assistance morale selon une conception philosophique non confessionnelle ce qui est nécessaire pour l'exercice de leur mission ou encore le fait de permettre l'organisation et le développement des initiatives de la laïcité bruxelloise dans le cadre de l'assistance morale non confessionnelle. Mais il se demande s'il en va de même pour des missions telles que la concrétisation effective du principe de séparation entre l'État et l'église.

En 2018, lorsqu'il a été décidé de financer le théâtre « Variétés », il était question d'un montant total de 13 millions d'euros. C'est le montant qui est repris dans ce qui est proposé aujourd'hui. Mais, à l'époque il avait été convenu d'une ventilation qui engageait la Région pour un montant de 9 millions d'euros, le Conseil central laïque de Bruxelles pour 1 million d'euros et la Ville de Bruxelles pour 3 millions d'euros. Il demande si le montant de 13 millions d'euros repris dans le budget comprend la participation financière de la Ville. Ou la Ville de Bruxelles s'est-elle retirée du projet ?

De spreker stelt ook vast dat, toen de beslissing in 2018 werd genomen, er geen advies is ingewonnen bij de Inspectie van Financiën. Hij vraagt zich af of er misschien een algemene afspraak geldt om geen advies in te winnen over alles wat erediens- en niet-confessionele levensbeschouwingen betreft. Zo ja, waarom ging men ervan uit dat een dergelijk advies niet nodig was?

Hij merkt tevens op dat het project niet alleen structurele financiering omvat, maar dat er in een tweede fase ook werkmiddelen naartoe vloeien. Wie zal die ten laste nemen? A priori is dat niet de taak van het gewest. De Franse Gemeenschap zou die financiële last op zich kunnen nemen, krachtens de erkende opdrachten van het Centre d'action laïque op het vlak van cultuur, permanente vorming en zo meer. Hij vraagt zich af hoe de uitgaven zullen worden verdeeld. De kosten van culturele instellingen moeten immers door de bevoegde overheid worden gedragen.

Tot slot verklaart hij dat zijn fractie voor een positief advies zal stemmen, aangezien het gewest die weg al is ingeslagen. Voorts wordt er opgemerkt dat in het kader van de opdrachten van het Vrijheidsfestival uitzonderlijk een interessant werk is verricht.

De heer Christophe Magdalijns vindt de vragen van zijn collega, die door de minister-president zullen worden beantwoord, zeer interessant. Hij merkt echter op dat de parlementsleden nooit zo'n diepgaande discussie zouden houden over het autonome bestuur van de erediens- en niet-confessionele levensbeschouwingen. Hijzelf zou er zich in elk geval niet aan wagen om zich in de interne keuken van de erediens- en niet-confessionele levensbeschouwingen te mengen.

Volgens hem stelt het typisch Belgische gegeven dat de niet-confessionele levensbeschouwingen in overeenstemming worden gebracht met de erediens- en niet-confessionele levensbeschouwingen in een probleem van filosofische aard. Ze zouden een andere behandeling moeten krijgen omdat hun actierrein veeleer betrekking heeft op sociale cohesie, permanente vorming, cultuur enzovoort. Dat beide door elkaar worden gehaald, is volgens hem werkelijk problematisch, onder meer omdat er in de vrijzinnige sfeer vrijheid van meningsuiting geldt, bijvoorbeeld in het openbare debat over de organisatie van de maatschappij of over het cement dat de vrijzinnigheid voor die maatschappelijke organisatie betekent.

Minister-president Rudi Vervoort merkt op dat beide inderdaad op gelijkaardige wijze worden behandeld, maar dat er andere wetgeving op van toepassing is. De vrijzinnigheid wordt geregeld en georganiseerd door een wet uit 2002. Hij merkt op dat het boeddhisme nu op dezelfde manier wordt erkend als de vrijzinnigheid, maar het voorwerp zal vormen van specifieke federale wetgeving.

Wat het project rond het Variétés-gebouw betreft, werd de minister-president er niet van op de hoogte gebracht dat de stad Brussel zich zou hebben teruggetrokken.

Hij merkt vervolgens op dat het advies van de Inspectie van Financiën niet vereist is, aangezien het gaat om de toepassing van een wet, die automatisch tot de betrokken uitgaven leidt.

L'orateur constate encore qu'en 2018, lorsque la décision a été prise, il n'a pas été demandé d'avis à l'inspection des finances. Il demande si, de manière générale, pour tout ce qui est cultes et philosophies, il a été décidé de ne jamais demander d'avis. Si tel est le cas, quelles sont les motivations qui font que l'on estime qu'un tel avis n'est pas nécessaire ?

Il remarque également que dans ce projet il y a un volet structurel, mais qu'il y aura aussi, dans un deuxième temps, des frais de fonctionnement. Qui prendra en charge ces frais de fonctionnement ? A priori ça ne devrait pas être la Région ? Sera-ce la communauté française, en vertu des agréments qu'a le Centre d'action laïque en termes de culture, d'éducation permanente, etc. Dans ce cas, il indique s'interroger sur la ventilation des dépenses. En effet, les frais engendrés par des lieux culturels doivent être pris en charge par les autorités compétentes.

En conclusion, il précise que son groupe votera en faveur d'un avis positif, puisque la Région s'est engagée en ce sens. Il est souligné, en outre, que dans le cadre des missions du festival des libertés, un travail extraordinaire et intéressant est fait.

M. Christophe Magdalijns remarque que les questions qui ont été posées par son collègue et les réponses qui y seront apportées par le ministre-président sont fort intéressantes. Il indique toutefois encore vouloir voir des parlementaires dissenter de manière aussi approfondie sur la façon dont les cultes se gèrent par eux-mêmes. Même le député qu'il est ne s'autoriserait pas à essayer d'entrer dans la cuisine interne des cultes.

Selon lui ce débat rappelle que l'héritage belgo-belge qui fait que les philosophies soient corrélées aux cultes pose philosophiquement un problème. Ils devraient faire l'objet d'un traitement différencié car leur action relève plus de la cohésion sociale, de l'éducation permanente, de la culture, etc. La confusion actuelle pose, selon lui, un réel problème, notamment, pour la liberté d'expression dont bénéficie la laïcité, par exemple, dans le débat public sur l'organisation de la société ou sur le ciment que constitue la laïcité telle qu'il la comprend.

Le ministre-président Rudi Vervoort indique comprendre qu'il existe une certaine confusion. Toutefois, il remarque que des législations différentes s'appliquent. C'est une loi de 2002 qui régit et organise la laïcité. Il indique encore avoir compris que si le bouddhisme devait être reconnu au même titre que la laïcité, celui-ci ferait l'objet d'une législation fédérale spécifique.

Par rapport au projet « Variétés » il indique ne pas avoir connaissance du fait que la Ville de Bruxelles ce serait retirée.

Il remarque également qu'un avis de l'inspection des finances n'est pas requis, dès lors que l'on est ici dans l'application d'une législation qui de manière automatique implique la dépense.

Voor het overige zei de minister-president dat hij gehoord had wat er gezegd was over de activiteiten die georganiseerd zouden kunnen worden in het gebouw van de voormalige Cinema Variétés. Het lijkt erop dat het zal gaan om activiteiten die binnen de niet-confessionele sfeer vallen. Hij merkt ook op dat veel zaken in de niet-confessionele sfeer worden ondergebracht. Het specifieke van de niet-confessionele sfeer is precies dat het om niet-religieuze aangelegenheden gaat. Daaruit volgt dat de activiteiten soms het bevoegdheidsgebied zullen overschrijden, wat het dan weer mogelijk maakt om middelen bij de andere deelnemers aan het project te zoeken.

Het debat over de noodzaak om de wetgeving te veranderen moet op federaal niveau gevoerd worden, ook al heeft iedereen daar een persoonlijke mening over.

De minister-president merkt op dat sommige vrijzinnigen zich niet herkennen in de bestaande instellingen. Dat is een gevolg van de universele draagwijdte van de vrijzinnigheid.

Tot slot erkent hij dat er een technisch aspect zit aan wat wordt voorgesteld, maar het gewest heeft weinig speelruimte ten opzichte van de beslissingen die destijds zijn genomen.

De heer Ahmed Mouhssin merkt op dat het oorspronkelijke budget voor het Variétés-project 6 miljoen euro bedroeg, terwijl het nu 13 miljoen euro is. Hij vraagt de minister-president of hij kan nagaan of de stad Brussel nog steeds een geïndexeerde bijdrage van 3 miljoen euro aan het project levert.

Minister-president Rudi Vervoort antwoordt dat hij dit zal nagaan en dat de informatie als bijlage bij het verslag zal worden gepubliceerd.

De heer Ahmed Mouhssin benadrukt dat bij de organisatie van culturele en religieuze activiteiten een onderscheid moet worden gemaakt tussen die activiteiten, en dat de kosten die daaruit voortvloeien moeten worden uitgesplitst. Hij is namelijk van mening dat de middelen van het gewest gereserveerd moeten worden voor religieuze of levensbeschouwelijke activiteiten. Volgens hem beperkt dit debat zich niet tot de georganiseerde vrijzinnigheid.

Tot slot merkt hij op dat er geen verplichting is om de voorgestelde budgetten te aanvaarden. Hij durft te hopen dat als er een negatief advies komt, de minister van Justitie de zaak zal bestuderen en opnieuw zal bespreken met de Centrale Vrijzinnige Raad.

Minister-president Rudi Vervoort antwoordt dat de scheidingslijn ligt tussen opportuniteit en wettigheid. Als er eventuele materiële onregelmatigheden waren, dan kunnen ze opgespoord worden. Maar wat de opportuniteit betreft, vallen de gemaakte keuzes onder de verantwoordelijkheid van het betrokken orgaan.

Pour le reste, le ministre-président indique avoir entendu ce qui a été dit par rapport aux activités qui pourraient être développées dans le bâtiment « Variétés ». Il semble effectivement que l'on touchera à des compétences qui sortent du champ du non confessionnel. Il constate, lui aussi, que dans le non confessionnel beaucoup de choses sont mises. La spécificité du non confessionnel étant précisément qu'il n'y a pas de culturel. Il en ressort que dans les activités on débordé parfois du champ de compétence. Cela permet, toutefois, de chercher auprès d'autres contributeurs des moyens.

Le débat sur la nécessité de faire évoluer la législation doit être mené au niveau fédéral, même si chacun a une opinion personnelle en la matière.

Le ministre-président remarque, par ailleurs, que certains laïques ne se reconnaissent pas dans les établissements existants et il s'agit là d'un autre aspect du champ universel que recouvre la laïcité.

En conclusion, il reconnaît qu'il y a un côté mécanique dans ce qui est proposé. Mais, la Région n'a que peu de marge de manœuvre par rapport aux décisions qui ont été prises en leur temps.

M. Ahmed Mouhssin constate que le budget initial qui était prévu pour le projet « Variétés » était de 6 millions d'euros, alors qu'il comporte aujourd'hui 13 millions d'euros. Il demande au ministre-président s'il pourrait vérifier si la ville de Bruxelles participe toujours au projet pour un montant de 3 millions d'euros indexé.

Le ministre-président Rudi Vervoort répond qu'il vérifiera cela est que l'information sera publiée en annexe du rapport.

M. Ahmed Mouhssin insiste sur le fait que lorsque des activités culturelles et culturelles sont développées, il faut faire la séparation entre ces deux activités et ventiler les frais qu'elles engendrent. En effet, il estime que, pour l'ensemble des acteurs, les moyens régionaux doivent être réservés à des activités culturelles ou philosophiques. Selon lui, ce débat n'est pas propre à la laïcité organisée.

Enfin, il remarque qu'il n'y a pas d'obligation d'accepter les budgets proposés. Il indique oser espérer que si un avis négatif devait être rendu, le ministre de la justice se pencherait sur le sujet et discuterait avec le Conseil central laïque.

Le ministre-président Rudi Vervoort répond que la frontière se situe entre l'opportunité et la légalité. Si des anomalies matérielles apparaissaient, cela pourrait être relevé. Mais, en matière d'opportunité, les choix qui sont opérés appartiennent à l'organe concerné.

De heer Ahmed Mouhssin legt uit dat als we het hebben over niet-confessionele levensbeschouwingen, we religies kunnen beschouwen als confessionele levensbeschouwingen. Volgens hem biedt dit een kader om activiteiten te organiseren.

Hij merkt verder op dat investeringen voor sommigen 100% worden terugbetaald en voor anderen 30 of 40%. Hij stelt zich dan ook vragen bij deze ongelijke behandeling.

Verder is hij van oordeel dat er een forum nodig is voor overleg en discussie tussen de federale overheid en de gewesten over de werking van de niet-confessionele sector. Daarvoor zou het toepassingsgebied van het samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gewesten over de erkenning van de erediensten, de wedden en pensioenen van de bedienaars der erediensten en de kerkfabrieken moeten worden uitgebreid.

Hij besloot met de mededeling dat hij niet op al zijn vragen een antwoord had gekregen.

Hij wil echter duidelijk maken dat hij ervan overtuigd is dat het Variétés-project positief zal zijn voor het gewest en dat de mensen die het Vrijheidsfestival al geruime tijd organiseren uitstekend werk verrichten. Het is niet zijn bedoeling om de waarde van het project in twijfel te trekken, maar er moet worden nagedacht over de gelijke behandeling van alle burgers, ongeacht hun filosofie of religie.

De heer Guy Vanhengel merkt op dat katholieke kerken al vaak gebruikt worden als culturele plaatsen, namelijk voor concerten, voorstellingen, tentoonstellingen enzovoort.

De heer Emmanuel De Bock wijst erop dat gebedshuizen *sensu stricto* niet alleen voor religieuze activiteiten bestemd zijn. Ze staan vaak open voor recreatieve activiteiten, ontmoetingen en dialoog. Dit is in het bijzonder het geval voor parochiezalen, kerken, moskeeën enzovoort.

Hij vindt het daarom moeilijk om een strikte scheiding te eisen. Hij wijst er evenwel op dat de belastingdienst een onderscheid maakt tussen strikt religieuze en andere plaatsen waar religie een minder belangrijke plaats inneemt. Dit gebeurt echter louter op fiscaal niveau. Hij geeft er de voorkeur aan vertrouwen te hebben in wat er wordt voorgesteld.

M. Ahmed Mouhssin explique que, dès lors qu'il est question de philosophie non confessionnelle, on peut estimer que les cultes sont des philosophies confessionnelles. Selon lui cela permet de disposer d'un cadre permettant d'organiser les choses.

Il continue de constater que les investissements sont remboursés à 100 % pour les uns et à 30 ou 40 % pour les autres et, donc à se poser des questions par rapport à cette inégalité de traitements.

Il indique encore estimer qu'il est nécessaire de pouvoir disposer d'un lieu de concertation et de discussions entre le fédéral et les Régions sur la manière dont fonctionne le non confessionnel. Il faudrait, pour cela, élargir le cadre de l'accord de coopération entre l'autorité fédérale et les Régions qui concerne la reconnaissance des cultes, les traitements et pensions des ministres des cultes et les fabriques d'église.

Il conclut en indiquant ne pas avoir obtenu des réponses à toutes ces questions.

Il souhaite, toutefois, préciser qu'il est convaincu que le projet « Variétés » sera positif pour la Région et que les acteurs qui depuis longtemps organisent le festival des libertés effectuent un travail extraordinaire. Il ne veut donc en aucun cas remettre en question l'intérêt du projet, mais il y a lieu de réfléchir à l'égalité de traitements entre tous les citoyens, quel que soit leur philosophie ou leur religion.

M. Guy Vanhengel constate que les églises catholiques sont souvent utilisées comme lieux de culture, notamment pour des concerts, des spectacles, des expositions, etc.

M. Emmanuel De Bock remarque que les lieux de culte ne sont pas *sensu stricto*, réservés rien qu'au culte. Ces lieux sont souvent ouverts à des activités récréatives ou de rencontre et de dialogue. C'est, notamment, le cas pour les salles paroissiales, pour les églises, les mosquées, etc.

Dès lors, il lui semble difficile de demander une stricte séparation. Il indique néanmoins que le fisc fait, lui, la différence entre les lieux qui relèvent *sensu stricto* des cultes et ce qui est accessoire. Cela dit, il s'agit là d'une vision purement fiscale, et il préfère, pour sa part, faire confiance à ce qui est proposé.

III. Stemmingen

Bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden brengt de commissie een gunstig advies uit zonder voorbehoud betreffende de begrotingswijziging nr. 2 van het boekjaar 2022 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en centra voor morele dienstverlening van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden brengt de commissie een gunstig advies uit zonder voorbehoud betreffende de begrotingswijziging nr. 3 van het boekjaar 2022 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en centra voor morele dienstverlening van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden brengt de commissie een gunstig advies uit zonder voorbehoud betreffende de begrotingswijziging nr. 1 van het boekjaar 2023 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en centra voor morele dienstverlening van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden brengt de commissie een gunstig advies uit zonder voorbehoud betreffende de begroting van het dienstjaar 2024 van de Franstalige instelling belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen en centra voor morele dienstverlening van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.

De Rapporteur

De Voorzitter

Ahmed MOUHSSIN

Guy VANHENGEL

III. Votes

À l'unanimité des 14 membres présents, la commission émet un avis favorable et sans réserve sur la modification budgétaire n° 2 de l'exercice 2022 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

À l'unanimité des 14 membres présents, la commission émet un avis favorable et sans réserve sur la modification budgétaire n° 3 de l'exercice 2022 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

À l'unanimité des 14 membres présents, la commission émet un avis favorable et sans réserve sur la modification budgétaire n° 1 de l'exercice 2023 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

À l'unanimité des 14 membres présents, la commission émet un avis favorable et sans réserve sur le budget de l'exercice 2024 de l'établissement francophone chargé de la gestion des intérêts matériels et financiers de la communauté philosophique non confessionnelle et des services d'assistance morale reconnus de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

– Confiance est faite au rapporteur pour la rédaction du rapport.

Le Rapporteur

Le Président

Ahmed MOUHSSIN

Guy VANHENGEL

IV. Bijlage

Schriftelijk antwoord van minister-president Rudi Vervoort op de vraag van de heer Ahmed Mouhssin:

“Wij bevestigen dat de Stad Brussel haar belofte om financieel deel te nemen aan het project "Variétés" volledig is nagekomen met een totaalbedrag van 3,6 miljoen euro.

Dit bedrag is verdeeld in drie betalingen aan de Centrale Vrijzinnige Raad van elk 1,2 miljoen euro in 2022, 2023 en 2024.”.

IV. Annexe

Réponse écrite du ministre-président Rudi Vervoort à la question de M. Ahmed Mouhssin :

« Nous confirmons que la Ville de Bruxelles remplit pleinement son engagement de participation financière au projet « Variétés » au travers d'un montant total de 3,6 millions d'euros.

Ce montant a été réparti en trois versements au Conseil central laïque de 1,2 millions d'euros chacun en 2022, 2023 et 2024. ».